

1. čtení: Druhá kniha Mojžíšova, 19: 1 - 6

Základem kázání jsou slova soudce Samuela, pověděná králi Saulovi, zapsaná v První knize Samuelově, 15. kapitole, ve verších 22. a 23.:

Samuel řekl: „Líbí se Hospodinu zápalné oběti a obětní hody víc než poslouchat Hospodina? Hle, poslouchat je lepší než obětní hod, pozorně rozvažovat je víc než tuk beranů. Vzдор je jako hříšné věštění a svéhlavost jako kouzla a ctění domácích bůžků. Protože jsi zavrhl Hospodinovo slovo, i on zavrhl tebe jako krále.“

Král Saul má vyhubit Amáleka jako klatého. Vyhladit muže i ženy, děti i kojence, dobytek i majetek. Saul však v čele izraelského vojska vyhladí jen to, co nemůže potřebovat. Krále Agaga ušetří a vede ho zajatého v triumfálním průvodu; také nejlepší kusy dobytka. To se ale Hospodinu nelíbí, a tak Samuelovými ústy vynáší nad Saulem přísný soud: „Vzdor je jako hříšné věštění a svéhlavost jako kouzla a ctění domácích bůžků. Protože jsi zavrhl Hospodinovo slovo, i on zavrhl tebe jako krále.“

To je neodvolatelný soud. Skoro je nám Saula líto. Hospodin tu vystupuje jako suverénní monarcha, který vyžaduje absolutní poslušnost a neposlušnost tvrdě trestá. A proč vlastně? To, co Hospodin žádá, si zaslouží moderní označení „genocida“, vyhubení národa. Saul se svým ušetřením klatých může současnému čtenáři jevit jako humanista. To je však povrchní pohled. Amálek je ve Starém zákoně symbolem démonské moci ničící Izraele a všecko Hospodinovo dílo. Jen vzpomeňme na Agagovce Hamana z knihy Ester, který osnuje plán na vyhubení všech Židů v Perské říši, a nebýt Boží prozřetelnosti, málem by se mu to povedlo. Saulova vina je několikanásobná: že ušetřením klatého Agaga dává prostor k působení protibožské démonii; že zvyšuje svoji vojenskou slávu předvedením královského zajatce; že dává lidu prostor plnit a kořistit a chová se jako jiní populisté od tehdy až podnes. A když je odhalen, pak mlží: To udělal lid! Však ten dobytek byl stejně k oběti! A přitom dobře ví, že obětovat Hospodinu klaté by byl smrtelný hřích. Saulovi jde předně o jeho království a slávu, věc Hospodinova je podružná. Ale jako král Izraele má přece sloužit předně svému Bohu.

Saul obrací Ježíšovo slovo z Getsemane do vzdorného opaku: Ne tvá vůle, Bože, ale má se staň! Buď vůle má! Teď snad už trochu rozumíme, proč Hospodin Saula odsuzuje. Hospodinu se nelíbí oběti lidí, jejichž srdce není cele při něm – a mohou to být dary sebenákladnější a sebeefektivnější!

Jsou mu odporné finanční dary, rádoby humanitární gesta, která chtějí demonstrovat štědrost a soucitnost, ale ve skutečnosti mají zakrýt svévoli. „Chci milosrdenství, ne oběti“, říká Ježíš. „Zkroušený duch, to je oběť Bohu. Srdcem zkroušeným a zdeptaným, Bože, nepohrdáš.“ Avšak oběti lidí pyšných jsou Hospodinu ohavností; různé dary, sociální projekty, programy na zvelebení obcí, které ve skutečnosti slouží prospěchu firmy, politické strany nebo vlastnímu zviditelnění, nejsou Bohu příjemné. Jak těžké je se v tom vyznat. Nikdo nemá právo stavět se do role soudců. Ostatně, ze sponzorských darů čerpá i církev. Ale to neznamená, že účel světlí prostředky a že na úmyslu a srdci dárce nezáleží. Hle, poslouchat je lepší než obětní hod, pozorně rozvažovat je víc než tuk beranů. Vždyť vzdor je jako hříšné věštění a svéhlavost jako kouzla a ctění domácích bůžků.

Poslušnost je tedy v Božích očích víc než formální oběť. Oběť však není degradována obecně; má zásadní důležitost. Bez oběti není odpuštění hříchů. Správný vztah mezi poslušností a obětí je tedy „poslušná oběť“ nebo ještě lépe „oběť poslušnosti“. Taková je oběť Ježíšova, která ve své absolutní hodnotě má věčnou platnost. Oběť poslušnosti v Ježíšově realizaci zní: „Buď vůle tvá, Otče.“ A obětí církve je pak zvěstování Ježíšovy poslušné oběti, její oslava a účast na ní skrze víru. Účastník Ježíšovy oběti je pak ten, kdo je poslušen Ježíšova slova lásky. Poslušná církev je ta, v níž se věrně káže evangelium, vysluhují svátosti a v níž lidé žijí podle Kristova příkladu.

Ten třetí rys pravé církve – poslušnost, kázeň Božího slova – je zvláštním důrazem české reformace. Hus nejen hledal definici pravdy; on celou svou existencí vyzývá k životu v pravdě: Hledej, slyš, uč se, miluj, drž, braň, mluv pravdu až do smrti! A tato myšlenka se táhne celou českou reformací jako zlatá nit: Ostře vystupuje proti církevnímu formalismu, kde se hříchy dají koupit obětí finanční nebo povinnými zbožnými

výkony, a volá všechny v církvi – od funkcionářů po posledního řadového člena – k pokornému podřízení se Božímu slovu v Písmu a kázání.

A tak jako nejsou oběť a poslušnost v protikladu, ale dosahují naplnění v oběti poslušnosti, tak není pro českou církev protiklad mezi zákonem a milostí – neboť tvoří zákon Kristův; ani mezi vírou a skutky – neboť ty se sbíhají ve víře skrze lásku jednající. V literárním vyjádření nacházíme tento důraz na ryzí poslušnost v Karafiátových Broučcích. Poslušnost je zde nejvyšší ctností, ba sám cíl lidské (broučkovské) existence. Poslušně žít, svítit, ba i poslušně umřít – to se Pánu Bohu líbí.

Brouček má arci s poslušností problémy, ale Janinka říká: Však on ho Pán Bůh naučí poslouchat! A on ho to skutečně naučí skrze všelijaké pády, nakládačky a zlomeniny. Skoro bych řekl, že Karafiát při Broučkově výchově myslel na slova z Epištoly Židům: „Z toho, co vytrpěl, naučil se poslušnosti.“

V tomto světě to má poslušnost velmi nesnadné. Člověk zkouší, kam až může, a když ho Pán Bůh netrestá, je stále smělejší a drzejší. Poslušnost se nevyplácí, je na odpis. Zkuste říct dítěti: Musíš poslouchat! Vysloužíte si napomenutí od dětí i vychovatelů. Ostatně ani rodiče Pána Boha neposlouchají. Příkázání se nedodržují, pravda v světě málo místa má. Konečně i naše církev má s poslušností těžkosti.

Když někdo volá k poslušnosti, je nazván moralistou a na jeho názor se nebere zřetel.

Jenže jak chcete v této situaci poctivě navázat na důrazy domácí reformace, aby víra a skutky byly u věřících v rovnováze? Lidé mimo církev to ostatně od nás očekávají. Církev má víc než svět a své zájmy poslouchat Pána Boha. Zajisté nemáme být soudci světa; máme ale ukazovat, že jsme součástí světa, neseme jeho břemena, a přitom nepropadáme konzumentství a mravnímu chaosu.

Jsme v nesnadné situaci – jako byla církev v minulosti mnohokrát. Nejtěžší to mají ti, kdo na sebe berou odpovědné role v čele církve, seniorátu a sboru. Komu bylo více svěřeno, od toho se bude více žádat. Saul byl zavržen, a neodešel. Dnes mnozí zavrhují Boha, církev, víru a odcházejí s pocitem, že bez poslušnosti nějaké organizace a nějakého učení budou v životě svobodnější. A tak žijí – v poslušnosti jen svého vlastního JÁ. Má ještě vůbec cenu mluvit o poslušnosti a oběti, když většina lidí tato nemoderní slova vyhodila na smetiště nepotřebných krámů? Určitě to smysl má, ba je to dokonce pro budoucnost lidstva jediné řešení.

Nám, kdo se s obětí poslušnosti potýkáme všemu navzdory, zní jako povzbuzení důvěrné slovo apoštola Pavla: „A tak, moji milí, jako jste vždycky byli poslušní – nikoli jen v mé přítomnosti, ale nyní mnohem více v mé nepřítomnosti – s bázní a chvěním uvádějte ve skutek své spasení. Neboť je to Bůh, který ve vás působí, že chcete i činíte, co se mu líbí. Všecko dělejte bez reptání a bez pochybování, abyste byli bezúhonní a ryzí, Boží děti bez poskvrny uprostřed pokolení pokřiveného a zvráceného. V něm sviťte jako hvězdy, které osvěcují svět, držte se slova života, abych se vámi mohl pochlubit v den Kristův, že jsem nadarmo neběžel ani se nadarmo nenamáhal.“ Amen

MODLITBA

Pane Bože, dej nám pochopit, že poslušnost není projevem nedospělosti a slabosti, ale naopak výrazem zralosti a lidské velikosti. Ochraňuj nás, abychom nepropadali panice před sobeckou libovůlí lidí bez víry; abychom hledali sblížení se všemi, kdo mají úctu před darem života a usilují o podřízení lidí řádu přírody. Otče, dej, ať se nestydíme přiznat, že také něco nesmíme nebo nechceme, co druzí považují za samozřejmost. Pomoz nám, ať se rádi skloníme pod autoritu tvého Slova a vedení tvého Ducha. Amen